

de Architect

Thema

Transformatie

No is more!

“Niet-bouwen is een werkwoord”
Essays - P 022

“Het enige wat je fout kunt doen, is dat je te veel de architect gaat uithangen”

Interview met Erick van Egeraat
Ontmoeting - P 040

Stadhuiskwartier Deventer

Neutelings Riedijk Architecten
Spotlight - P 054

Wat komt kijken bij leegstand en transformatie

Issues - P 074

TheNewMakers

hebben de wereld als afzetgebied

Mijn huis

Stadsoase waar de tijd heeft stilgestaan

Zicht vanuit een van de patio's

'Mijn huis is alleen interieur', schreef Mart van Schijndel over het huis dat hij in 1992 voor zichzelf ontwierp op een binnen-terrein in het centrum van Utrecht. Dit 'Gesamtkunstwerk' van ruimtelijkheid, kleurgebruik en meubelontwerp wordt nu bewoond door Natascha Drabbe. Hoe is het om te wonen in een huis waarin alles vastligt?

Tekst

Anne van der Zwaag

Beeld

Jeroen Musch

In 1992 bouwde architect Mart van Schijndel zijn eigen huis in het hart van Utrecht. Toen hij zeven jaar later overleed, werd het een gemeentelijk monument. Sinds 1987 was Van Schijndel in het bezit van het stuk grond aan het Pieterskerkhof, waar oorspronkelijk een glaspakhuis en later het Grafisch Atelier gevestigd waren. De kavel is door Van Schijndel in twee delen opgesplitst. Van het voorhuis heeft hij vier appartementen gemaakt en zijn eigen huis ligt hierachter. De gevel geeft hier niets van prijs want het huis is eigenlijk, zoals Van Schijndel zelf zei, alleen interieur. Binnen draait alles om ruimtelijkheid, kleurgebruik en meubelontwerp. Architectuurhistoricus Natascha

Drabbe woont hier sinds 1993 en bleef er na het overlijden van haar partner wonen. Ze stelt het huis op afspraak open voor geïnteresseerden.

Je woont in een persoonlijk monument van een architect, hoe voelt dat? Dit huis is niet ontworpen voor mijn gebruik, Mart heeft het ontworpen voor een man alleen. Het bestaat uit een aantal relatief kleine onderdelen zoals de hal, de keuken, de werkplaats en de studeerkamer, alsmede een bibliotheek en twee patio's. Op de begane grond bevindt zich ook de bijkeuken, de wc, het bad, het stoombad en de sauna, allemaal gesitueerd rond een centrale hoge ruimte. Het is als een parel die schittert: je komt binnen

en je denkt 'wauw'! Op de verdieping bevinden zich twee slaapkamers en een badkamer. Het huis heeft geen kelder, zolder of schuur: ik heb dan ook geen idee waar ik mijn spullen moet laten. Mijn ideale huis zou er eerlijk gezegd heel anders uitzien. Toen ik afstudeerde deed ik onderzoek naar uitzicht in de architectuur. Dit huis heeft geen enkel uitzicht; het is compleet ommuurd en daarmee heel privé en introvert. Als geld geen rol speelde en ik dit huis gewoon kon aanhouden, zou ik anders gaan leven. Liefst ergens hoog boven op een dak in Amsterdam, iets in de sfeer van Werner Aisslinger's nomadische Loft Cube, maar dan middenin de stad, net als hier. Dat maakt deze plek uniek; je

“In artikelen zie je de mooiste foto’s van dit gebouw, maar gaat het niet over de pijnpunten”

kunt bij wijze van spreken overall kruipend naar toe. En toch is het hier huisstil. Het enige wat je hoort is het carillon van de Domtoren. Pas als dat klingelt, realiseer je je dat je in een middeleeuwse kern zit.

Mart van Schijndel overleed in 1999, wat gebeurde daarna met het huis? Toen Mart overleed was niets opgetekend over zijn oeuvre en dit huis. Om die reden hebben we de Stichting Mart van Schijndel opgericht. Hiermee wilden we zijn huis en zijn nalatenschap voor de toekomst behouden. Ik heb eerst zijn archief onderzocht en dit vervolgens ondergebracht bij wat toen het NAI was. Vervolgens hebben we een website ontwikkeld en een boek gemaakt, de kroon op ons werk. Ik blijf het verhaal op allerlei manieren communiceren en het huis is inmiddels een plek geworden die op afspraak toegankelijk is. Er komen Nederlandse studenten maar ook internationale professionals. Het huis wordt opgesteld tijdens muziekfestivals die hier dan een huiskamerconcert programmeren, iets wat ik enorm apprecieer. Elke keer merk ik weer dat mensen worden geraakt, geïnspireerd en verrast door het licht en de ruimtelijkheid. Na het overlijden van Mart heb ik heel intensief aan de doelstellingen van de stichting gewerkt. Naar mijn gevoel zijn die nu bereikt.

Het huis heeft een monumentenstatus, hoe ga je daar als bewoner mee om?

Het huis is 23 jaar oud en dat begin je nu echt te merken. Bijvoorbeeld aan de keuken, die is relatief klein en niet als leefkeuken bedacht, maar meer als een utilitaire cockpit, er komt ook weinig daglicht. In hedendaagse huizen zijn de keukens ruim, open en vormen ze een belangrijk

onderdeel van de leefruimte. Als ik van die gezellige souterrains met keukens zie dan denk ik: dat wil ik ook, maar dat gaat niet. Ik heb nog wel getracht het te veranderen maar het is precies zo ontworpen dat alles past, ik ga niet meer proberen het te verbeteren. Het wordt niet beter. Eigenlijk is het heel raar om alles te fixeren maar toch doe ik dat. Als Mart hier nog had gewoond, was het allemaal al lang anders geweest. Alle meubels en objecten die je hier ziet, zijn van tijdgenoten zoals Enzo Mari, Aldo van den Nieuwelaar en Maria Hees, of zijn door hemzelf ontworpen. Ik weet zeker dat als hij langer had geleefd, hij zijn eigen bestek en tafelkleden zou hebben ontworpen. Ik had het leuk gevonden om te weten hoe het huis zich verder zou hebben ontwikkeld.

Je hebt je het huis in al die jaren dus niet eigen gemaakt?

Eigenlijk heb ik in drie fasen in het huis geleefd: de fase met Mart, de fase zonder hem, en de fase met Hans (Hans van Heeswijk - red.). Nu leef ik deels hier en deels met hem in ons huis in Amsterdam. Dat is door Hans voor ons ontworpen en voelt daarom meer als mijn plek. Toen ik met Mart in dit huis leefde, was het huis nog niet af. Hij is er kerstmis 1992 ingetrokken, maar het wijnrek is pas in 1995 gemaakt en de boekenplanken in 1996. De keukenkastjes heeft hij in de weekends gepopnageld, dat weet ik nog. Hij maakte alles zelf, daarom vond ik hem ook zo leuk. Dat was een zorgeloze tijd. Als ik had geweten dat hij zou komen te overlijden, had ik veel beter opgelet, want daarna moest ik alles zelf oplossen. In artikelen zie je de mooiste foto’s, maar gaat het niet over de pijnpunten van dit gebouw; kromgetrokken deuren met kieren waar de koude door naar binnen

komt. De glazen deuren bijvoorbeeld scharnieren op siliconenkit, maar die heeft niet het eeuwige leven. Dus nu na 23 jaar is er veel te doen. Sinds zijn overlijden heb ik eigenlijk maar twee dingen toegevoegd: de loveseat en het vloerkleed bij de haard. Alles in dit huis is hard en masculien, veel is van glas en heeft scherpe hoeken, alleen het kleurgebruik is poëtisch. Ik onderscheid me door de bloemen die in de vaas staan en mijn eigen boeken. Als ik toch iets wil aanvullen, doe ik er zo een half jaar over voordat ik een besluit heb genomen. Ik vind namelijk dat het wel moet kloppen. Er is zoveel lekkers te koop en dus het is verleidelijk om voortdurend te vernieuwen. Maar ik heb besloten dat dit het is en dat is voor mijn portemonnee ook goed. Ik moet van dit plaatje genieten.

Je hebt de Stichting Iconic Houses opgericht, van de nood een deugd gemaakt?

De omgang met een dergelijk huis is niet eenvoudig. Je bent veel tijd en geld kwijt aan het onderhouden en instandhouden ervan. Dit moet ik zelf bekostigen, het is allemaal liefdevol, dus ik ga er heel zuinig mee om. De muren bijvoorbeeld zijn heilig, het kleurenschema is heel subtiel, daar ben ik me voortdurend van bewust. En de lichtinval is prachtig: door de twee patio’s valt de zon op een sublieme manier naar binnen. Het is uniek om in zo’n bijzonder huis te wonen, maar ook een hele verantwoordelijkheid. In 2008 ben ik om die reden onderzoek gaan doen naar vergelijkbare huizen over de hele wereld en die opgesteld zijn voor publiek. Vaak hebben de eigenaren of beheerders bescheiden budgetten, worden de initiatieven gerund door vrijwilligers of familieleden, kortom door mensen die zijn

Ruimtelijkheid, kleurgebruik en meubelontwerp bepalen het huis, dat geen exterieur heeft.

“Ik ga niet meer proberen het te verbeteren. Het wordt niet beter”

Mijn huis

Stadsoase waar de tijd heeft stilgestaan

Huis en vaas

Mart van Schijndel: "Dit is een huis van lucht en licht. Ik boetseer de ruimte. Op basis van geometrische patronen zet ik ruimtelijke vormen in elkaar. Mijn Deltavaas is daar een goed voorbeeld van. Die bestaat uit drie aaneengelijmde platen van ontspiegeld glas. Driekantige vormen vind ik mooi omdat ze minder dwingend zijn. Op het eerste gezicht lijkt de vaas complex, maar als je goed kijkt, is 'ie heel simpel. Ik ben altijd op zoek naar het essentiële, naar het minimale. Hoe kun je de dingen met veel raffinement eenvoudig maken. Daarin betracht ik een zekere strengheid zonder dat het ooit kaal wordt."

Dit huis vormde de inspiratie voor het Iconic Houses Network.

opgeleid voor hele andere dingen. Ze willen het erfgoed graag voor de toekomst behouden maar hebben het geld en de kennis niet. Met het Iconic Houses Network helpen we elkaar te professionaliseren met de ervaringen die we zelf hebben opgedaan. Het onderzoek duurde een paar jaar, daarna schreef ik honderd iconische huizen aan. Ik kreeg dertig positieve reacties terug, waaronder ook Fallingwater en het Schindler House. De enorme en ook kwalitatief hoogwaardige respons was voor mij een reden om door te zetten. In 2012 ging de website iconichouses.org online en inmiddels hebben zich 150 bijzondere huizen aangesloten. Zo heeft het verhaal van Mart een geheel nieuwe wending gekregen. Hij is er zelf niet meer bij, maar op deze manier ook niet weg.

Meet Anne

Anne van der Zwaag is curator, publicist en directeur van designbeurs OBJECT Rotterdam. Ze speelt een actieve rol in het creatieve veld en neemt zitting in verschillende besturen, jury's en adviescommissies. Daarnaast is ze gepassioneerd verzamelaar van kunst en design. Voor *de Architect* interviewt Anne bewoners van bijzondere huizen. www.objectrotterdam.com

Jeroen Musch

Zelfstandig architectuurfotograaf van in- en exterieurs, werkt voor diverse bureaus en publicaties.

Natascha Drabbe

Natascha Drabbe | Cultural Connections (NDCC) houdt zich bezig met strategische communicatie en PR. Daarnaast is zij voorzitter van de Stichting Mart van Schijndel en actief in het Iconic Houses Network. Eerder was zij projectmanager van de Prensela Stichting en samensteller van de reizende tentoonstelling 're-f-use: duurzaam design'. In 1992 studeerde zij af als architectuurhistoricus (Universiteit van Utrecht).